

Македонско биолошко друштво

6. Државен натпревар по Природни науки

5. (петто) одделение

1. Në bazë të të dhënave në tabelë, përcakto se cila gjendje agregate është secila nga substancat A-F në temperaturë të dhomës (afër 20 °C). Për secilën substancë A-F shkruaj nga një shembull për substancë (në raport me gjendjen agregate), ashtu që asnjëra nga këto substanca në kolonën e fundit të tabelës të mos të përsëritet.

Etiketimi i substancës	Temperatura e shkrirjes / °C	Temperatura e vlimit / °C	Gjendja agregate	Shembull për substancë
A	-202	-80	e gaztë	
B	-148	-1	e gaztë	
C	-92	105	e lëngshme	
D	-98	63	e lëngshme	
E	-184	-45	e gaztë	
F	-129	32	e lëngshme	

6 pikë/ _____

Në kolonën e fundit do të pranohen substancë të cilat i përshtaten gjendjes agregate të duhur.

(12 x 0,5 pikë= 6 pikë)

2. A mund të lëngëzohet krypa ?

- A. Po, nëse nxehet në temperatura shumë të larta.**
 B. Po, nëse nxehet në temperaturë 100 °C.
 C. Ndonjërehe, varet nga lloji i krypës.
 D. Ndonjëhere, varet nga sipërfaqja e prekjes (a është më e madhe apo më e vogël)
 E. Krypa asnjëhere nuk mund të lëngëzohet .

1 pikë / _____

3. Në cilin rast fotosinteza në bar do të zhvillohet më shpejtë ?

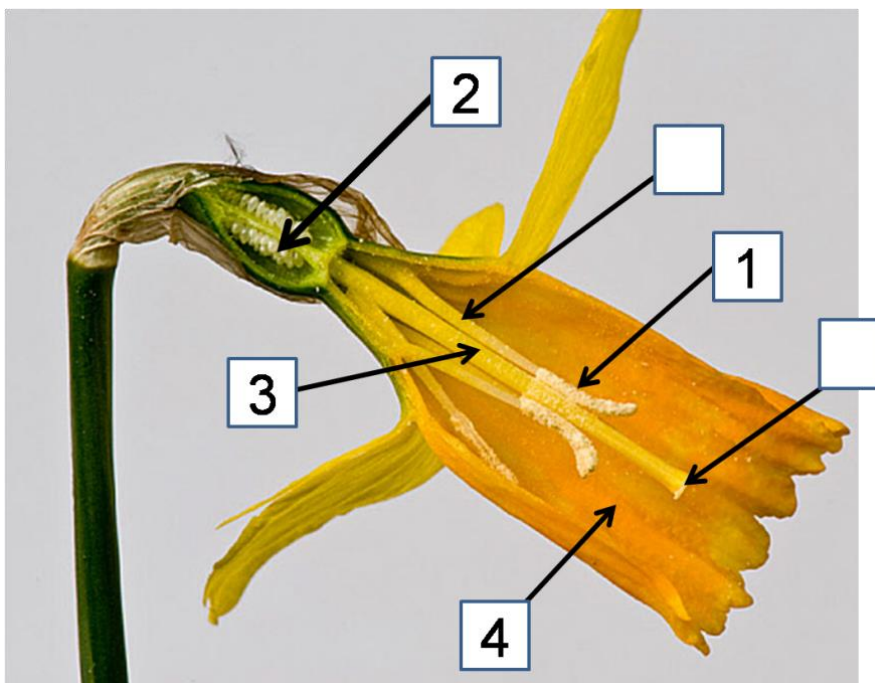
- A) që rritet në kullota
- B) bar që rritet në pyll me ahu
- C) që rritet përgjatë një përroi në pyll me lisa
- D) që rritet në plantacione me pisha

1 pikë / ____

4. Në fotografi është paraqitur prerje e një lules. Në disa katrorë duhet të shkruash numrin i cili e tregon pjesën e caktuar (organ) të lules (secili numër shkruhet vetëm njëherë!).

- Me numrin 1 shënoni pjesën ku formohen farat e polenit
- Me numrin 2 shënoni pjesën kur zhvillohet fekondimi i qelizës vezë
- Me numrin 3 shënoni pjesën ku kalon tubi i polenit
- Me numrin 4 shënoni pjesën e cila më së shumti i tërheq insektet

Përgjigje

4 pikë / ____

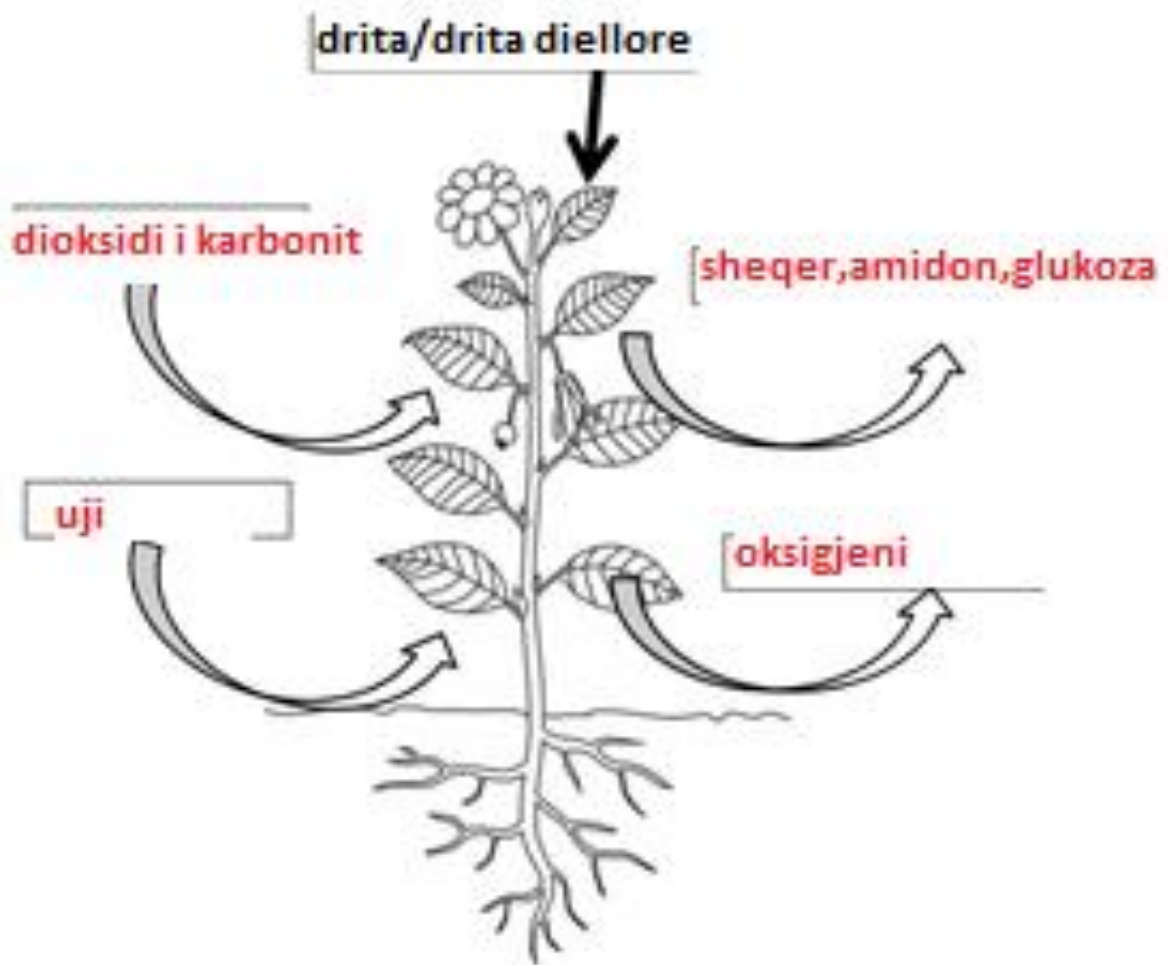
5. Përgjigju shkurt në pyetjet e dhëna , sikur te shembulli i dhënë !

Pyetje	Одговор
Shembull : Çfarë ngjyre janë gjethet te shumica e bimëve ?	Të gjelbërta
Како се нарекува распространувањето на семето? Si quhet përhapja e farërave ?	Shpërndarje
Cili gaz është i nevojshëm që të kryhet procesi i fotosintezës ?	Dioksidi i karbonit
Çfarë mund të ndodh te disa bimë në të cilat janë të pranishme organe riprodiktive mashkullore dhe femërore	Vetëpolenizim/ vetë pluhurim/ vetë pluhurohen
Si quhet faza e katërt e ciklit jetësorë të një peme molle ?	Bimë e rritur
Përmes kujt bartet uji nga rrënja deri te gjethet tek pisha ?	tufave përçuese/tubave gypave përçues/ ksilemë/ kërcell

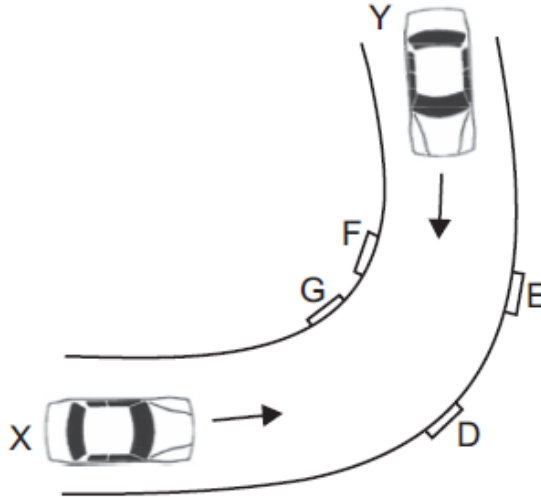
6. Në fotografi duhet të japish një paraqitje skematike të procesit të fotosintezës .Në katrorët e zbrazët shënoi elementet të cilat hynë në proces (reaktantët) dhe produktet e fotosintezës.Me shigjeta shënoni kahjet e levizjes së tyre/

Përgjigje:

8 pikë / _____

7. Dy vetura X dhe Y lëvizin nëpër një rrugicë të ngushtë në kahe të kundërta, siç është paraqitur në figurë. Katër pozita të mundshme për vendosjen e pasqyrës janë shënuar me D, E, F dhe G. Në cilën pozitë duhet të vendoset pasqyra që të shmanget ndeshja e veturave?

- a) E   b) D
c) G   d) F

4 pikë / _____

Përgjigje: b)

8. Fotosinteza është proces që zhvillohet te të gjitha bimët, duke i përfshirë edhe bakteret fotosintetike dhe algat. Efikasiteti i fotosintezës, përpos nga intensiteti i dritës, temperatura dhe përqendrimi i dyoksidit të karbonit, varet edhe nga ngjyra e dritës. Eksperimenti tregon se efikasiteti i fotosintezës është më i vogël për dritën e gjelbër-verdhë.

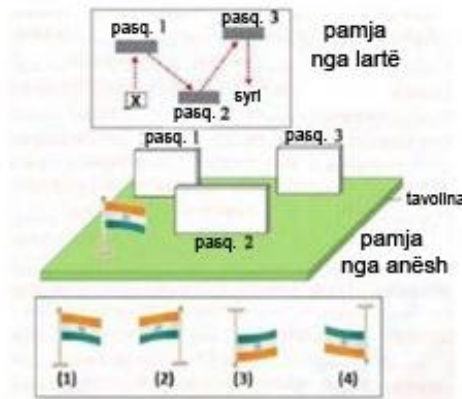
Kjo është kështu për shkak se:

- a) bimët më shumë emetojnë dritën e gjelbër-verdhë.
b) bimët më shumë e transmetojnë dritën e gjelbër-verdhë.
c) bimët më shumë e absorbojnë dritën e gjelbër-verdhë.
d) bimët më shumë e reflektojnë dritën e gjelbër-verdhë.

Rrethoni përgjigjen e saktë.

3 pikë / _____

9. Në figurë janë paraqitur tre pasqyra të rrafshëta të cilat janë vendosur në një tavolinë. Përpara pasqyrës së parë është vendosur flamur.

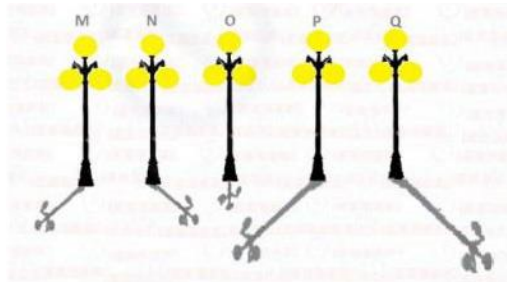

Cila nga përgjigjet e ofruara në figurën e mëposhtme, e jep saktë shëmbëllimin e flamurit që vërehet në pasqyrën e tretë. Rrethoni përgjigjen e saktë.

- A) (1)
- B) (2)**
- C) (3)
- D) (4)

3 pikë / _____

10. Ana i shënon gjatësitë dhe kahet e hijes të formuara në kohë të ndryshme gjatë ditës (shiko figurën):

Sipas figurës së dhënë, përcaktoni radhitjen e hijeve sipas kohës kur janë krijuar, duke filluar nga ora 8 paradite deri ora 6 pasdite. Është dhënë pozita fillestare e hijes:

Q				
paradite				pasdite

4 pikë / _____

Përgjigje

Q	N	O	M	P
----------	----------	----------	----------	----------

11. Nga Dielli deri te Toka drita udhëton për 8 min e 20 s. Sa kohë udhëton drita nga Dielli deri te Neptuni kur kjo planetë ndodhet në distancë 30 njësi astronomike nga Dielli (njësia astronomike është masë për gjatësinë dhe është e barabartë me distancën mesatare ndërmjet Diellit dhe Tokës). Rezultati të jepet në minuta.

4 pikë / _____

Përgjigje

$$t_{\text{Diell-Neptun}} = 30 \cdot t_{\text{Diell-Tokë}} \quad (2 \text{ pikë})$$

$$t_{\text{Diell-Neptun}} = 30 \cdot 8 \text{ min} + 30 \cdot 20 \text{ s} = 240 \text{ min} + 600 \text{ s} = 240 \text{ min} + 10 \text{ min} = 250 \text{ min} \quad (2 \text{ pikë})$$

12. Nga planetët e dhëna, periodë më të vogël të rrotullimit rreth Diellit (periodë e revolucionit) ka:

a) Jupiteri

b) Saturni

c) Neptuni

d) Urani

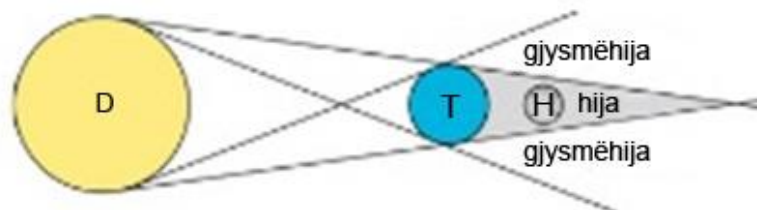
2 pikë / _____

Rrethoni përgjigjen e saktë.

13. Vizatoni pozitën e Diellit, Tokës dhe Hënës në çastin e zënies së plotë të Hënës. Shënoni pjesët e hijes dhe gjysmëhijes.

5 pikë / _____

Përgjigje:

Për shënim të drejtë të pozitive të Diellit, Tokës dhe Hënës (1 pikë)

Për shënim të drejtë të rrezeve (1 pikë)

Për çdo përgjigje të saktë të hijes dhe gjysmëhijëve nga 1 pikë (3 x 1=3) (3 pikë)